

ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง นิด้า กับ การวิจัยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ศ. ญัฐพงศ์ ทองภักดี (Ph.D.)
ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

บทความนี้เป็นเอกสารประกอบการสัมมนา “15 ปี จากวิกฤตเศรษฐกิจ : เศรษฐกิจพอเพียงกับความยั่งยืนของสังคมไทย” วันพฤหัสบดีที่ 20 กันยายน 2555 จัดโดยศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมกับสำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เพื่อเสนอผลการศึกษาของคณาจารย์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ในโครงการ “นโยบายสาธารณะเพื่อการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน” โดยบทความนี้อภิปรายภูมิหลังของของศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง ทิศทางการวิจัยของศูนย์ ฯ ความรู้ด้านพัฒนบริหารศาสตร์กับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประเด็นการขับเคลื่อนในอนาคต

1. ภูมิหลังของศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์จัดตั้งศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง (Center for the Study of Sufficiency Economy) ในปี พ.ศ. 2547 เป็นหน่วยงานอิสระขึ้นตรงต่ออธิการบดี เพื่อสร้างกระแสของความตระหนัก ความสำนึกของผู้คนในสังคมให้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริสแนะนำแก่ประชาชนชาวไทยมาเป็นเวลากว่า 30 ปี ที่เน้นทางสายกลาง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ระบบภูมิคุ้มกัน ความรอบรู้ ความรอบคอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน และความเพียร มีสติ ไปประยุกต์ใช้ในบริบทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการบริหาร ราชการระดับประเทศ เช่น ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ การบริหารจัดการองค์กร หรือการดำเนินชีวิตในระดับครอบครัว

วิสัยทัศน์และพันธกิจ

ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงได้กำหนดทิศทางการดำเนินงานโดยมีวิสัยทัศน์ที่จะเป็นศูนย์ความรู้และข้อมูลด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและพัฒนบริหารศาสตร์ของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

พันธกิจของศูนย์ คือ ก) ทำการวิจัยพัฒนาองค์ความรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยส่งเสริมให้คณาจารย์ในสถาบันมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์ความรู้และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ข) ร่วมกับหน่วยงาน ในสถาบัน ดำเนินการด้านการสอน วิจัยและฝึกอบรม เพื่อเผยแพร่ความรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ค) ร่วมเป็นเครือข่ายกับองค์กรภายนอกในการขับเคลื่อนการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

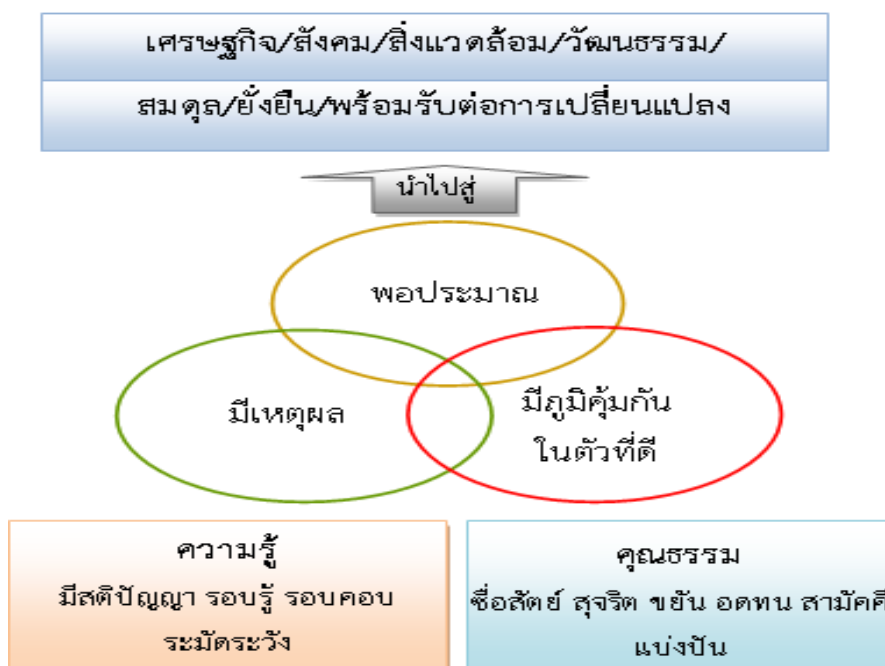
วัตถุประสงค์

ในการดำเนินงานตามพันธกิจข้างต้น ศูนย์ฯ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 5 ประการ คือ (1)จัดการเรียนการสอนวิชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาในระดับปริญญาโท (2) ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์

ความรู้ด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยส่งเสริมให้อาจารย์ นักวิชาการทั้งภายในและภายนอกสถาบันมีส่วนร่วมในการวิจัยเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง (3) พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมและร่วมกับหน่วยงานภายในสถาบันและภายนอกสถาบันในการจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (4) ส่งเสริมการเผยแพร่ความรู้และกิจกรรมด้านเศรษฐกิจพอเพียงทางวารสาร บทความ สิ่งพิมพ์อื่นๆ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (5) สนับสนุนการสร้างร่วมมือทางวิชาการ ด้านเศรษฐกิจพอเพียงกับองค์กรต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

2. ทิศทางการศึกษาวิจัย

ในด้าน งานวิจัยและเผยแพร่ ซึ่งเป็นพันธกิจของศูนย์ฯ ทิศทางการวิจัย ของศูนย์ฯ เป็นไปตามทิศทางการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับพันธมิตรและสภาพแวดล้อม โดยในระยะแรก การเข้าใจความหมายของปรัชญายังมีความแตกต่างกัน การวิจัยจึงเน้นในเรื่องการทำความเข้าใจ โดยชี้ให้เห็น นวัตกรรมที่จะประยุกต์ใช้ปรัชญา ต้องทำความเข้าใจในปรัชญาตามแนวพระราชทาน โดยสามารถใช้กรอบของคณะอนุกรรมการ ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มักจะใช้ ว่าสามห่วงสองเงื่อนไข โดยเหตุผลที่ว่า เป็นแนวทางการใช้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นไปตามแนวพระราชทาน โดยศึกษาจากพระราชดำรัสในวาระต่างๆ และพระราชกรณียกิจ¹

ในด้านนี้ ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงและสำนักวิจัย ได้จัดโครงการวิจัยและสัมมนาวิชาการประจำปี ในหัวข้อ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารการพัฒนา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาองค์ความรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านพัฒนาบริหารศาสตร์ เป็นการสร้างองค์ความรู้

¹ผู้สนใจอ่านรายละเอียดใน ธรรมนูญฯ ท้องถักตี (2550 ก)

ใหม่ ๆ ด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้คณาจารย์ของสถาบันร่วมกันศึกษาวิจัยในรูปแบบของสหวิทยาการและประยุกต์ทฤษฎีเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยมีงานวิจัยดังนี้

ชื่อผลงาน	ผู้เขียน
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : ความเป็นมาและความหมาย	รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงศ์ ทองภักดี
คลังข้อมูลสำหรับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต หล่อจ๊ะระชุมภ์กุล รองศาสตราจารย์ ดร.จิราวัลย์ จิตรถเวช อาจารย์ ดร.ปราโมทย์ ก้าวเจริญ
หลักเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคล : ทฤษฎี และผลการวิจัย เพื่อสร้างดัชนีในแนวจิตพฤติกรรมศาสตร์	รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภเดือน พันธุนาวิ ศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน พันธุนาวิ
การพัฒนาเงื่อนไขคุณธรรมของข้าราชการเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจพอเพียง	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐญา วินิจฉัยภาค
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : การตีความเชิงวิพากษ์ว่าด้วยมิติทางวัฒนธรรมจากมุมมองหลังสมัยใหม่	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จุฑาพรรธ (จามจุรี) ผดุงชีวิต
Rethinking Sufficiency Economy	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชัย ตุงค์พันธุ์ นายสมชัย ลิขิตเขียน
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารเศรษฐกิจ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประสพโชค มั่งสวัสดิ์
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาชุมชน	อาจารย์ วิชัย รูปขำดี
ความพอเพียงที่ยิ่งใหญ่และยั่งยืนกับการจัดการร่วมสมัย ตัวแบบธุรกิจ “ล้นเกล้า”	รองศาสตราจารย์ ดร.ผลิน ภู่อุญ
การบริหารความเสี่ยงภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับภาคเอกชน	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สอาดโหม
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการภาครัฐ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ ภัทรนรากุล
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาองค์กร	อาจารย์ ดร.สมบัติ กุสุมาวลี
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการทรัพยากรดิน	รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย ศุภดิษฐ์
การประกันสังคมเกษตรกรเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิณา ฉายศิลป์รุ่งเรือง รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต หล่อจ๊ะระชุมภ์กุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สอาดโหม
การบริหารการพัฒนา : บูรณาการตามกรอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงศ์ ทองภักดี

จากงานวิจัยนี้ศูนย์ ฯ ได้ทำหนังสือ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารการพัฒนา ” ซึ่งนอกจากจะมีบทความวิชาการจากงานวิจัยข้างต้น ยังมีบทความ “ปาฐกถาพิเศษ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารการพัฒนา ” โดย รองศาสตราจารย์ ดร .จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา และ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาทางเลือกของการบริหารการพัฒนา” โดย รองศาสตราจารย์ ดร.จรี วิจิตรวาทการ

เมื่อมีการทำความเข้าใจ และวิเคราะห์ความเกี่ยวเนื่องของปรัชญาใน ด้านพัฒนบริหารศาสตร์แล้ว งานวิจัยใน ระยะต่อมา ศูนย์ ฯ เน้นการสร้างองค์ความรู้ในลักษณะของแนวทางในการประยุกต์ในด้านต่างๆ เพื่อให้มีตัวอย่างที่ชัดเจนขึ้น โดยการวิจัยการประยุกต์ปรัชญาในมิติต่างๆดังนี้

ชื่อผลงาน	ผู้เขียน
แนวทางการปฏิบัติเพื่อความพอเพียง : มาตรการ สาธารณะ	ศาสตราจารย์ ดร. ณ์ภูษพงศ์ ทองภักดี
คู่มือแนวทางการปฏิบัติเพื่อองค์กรที่ยั่งยืน : ทฤษฎี เศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุขสรรค์ กันตะบุตร (มหาวิทยาลัยมหิดล)
คู่มือแนวทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรเพื่อ ความพอเพียง	อาจารย์ ดร.สมบัติ กุสุมาวลี
คู่มือแนวทางการบริหารการเงินบุคคลเพื่อความพอเพียง	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณา จันท์สม
คู่มือการวิเคราะห์โครงการทางเศรษฐศาสตร์ตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	รองศาสตราจารย์ ดร. อติศรี อิศรางกูร ณ อยุธยา

นอกจากนี้เพื่อให้เน้นมิติการประยุกต์ด้านต่างๆ ทางศูนย์ ฯ ได้ทำหนังสือบทความวิชาการของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเป็นเอกสารประกอบการสอนและการศึกษา คือ หนังสือ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสังคมไทย” โดยมีบทความและผู้เขียน ดังนี้

เรื่อง	ผู้เขียน
ส่วนที่ 1 หลักการทรงงาน และหลักคิดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	
1.1 แนวคิดการพัฒนา และการทรงงานเชิงพัฒนา ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	รองศาสตราจารย์ ดร. จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา
1.2 พื้นฐานความคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากงาน โครงการหลวง	ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล
ส่วนที่ 2 กรอบแนวคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	
2. 1 โลกาวัดกับการพัฒนาแบบยั่งยืน ตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	รองศาสตราจารย์ ดร. จรี วิจิตรวาทการ
2.2 วิฤตเศรษฐกิจและความเป็นมาของเศรษฐกิจ	ดร. ปรียานุช พิบูลสรารุช

เรื่อง	ผู้เขียน
พอเพียงเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน	
2.3 จากความมั่งคั่งถึงความเป็นอยู่ที่ดีและนิพพานในที่สุด: การพัฒนาจิตที่พ้นไปจากวิชาเศรษฐศาสตร์ที่เป็นอยู่ไปสู่พุทธเศรษฐศาสตร์	ศาสตราจารย์ ดร. อภิชัย พันธเสน
ส่วนที่ 3 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง	
3.1 การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคล	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณดา จันทร์สม
3.2 การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชุมชน	นายพงศา ชูแนม
3.3 แนวทางปฏิบัติในการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุขสรณ์ กั้นตะบุตร
3.4 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกับภาครัฐ	ศาสตราจารย์ ดร. ณ์ภูพงค์ ทองภักดี
ส่วนที่ 4 กรณีศึกษา	
4.1 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับภาคการเกษตร	รองศาสตราจารย์ ดร. ธันวา จิตต์สงวน
4.2 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการสิ่งแวดล้อม	ท่านผู้หญิง สุชาวัลย์ เสถียรไทย
4.3 บทสังเคราะห์การพัฒนาองค์กรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ กุสุมาวลี
4.4 เศรษฐกิจพอเพียงกับภาครัฐและภาคการเงิน	ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล
ส่วนที่ 5 บทส่งท้าย	
5.1 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาคน	รองศาสตราจารย์ ดร.อดิสร อิศรางกูร ณ อยุธยา

ระยะปัจจุบัน ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงเน้นการศึกษาเพื่อสร้างความสมดุล และยั่งยืน โดยเป็นการวิจัยร่วมกันของคณาจารย์ในสถาบัน ๆ เพราะเป้าหมายของเศรษฐกิจพอเพียงคือการพัฒนาที่สมดุล ยั่งยืน โดยนโยบายสาธารณะจะมีความสำคัญในด้านพัฒนาบริหารศาสตร์ที่ทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเป็นไปตามปรัชญาโดยมีโครงการศึกษาที่เกี่ยวข้องคือ

การสำรวจองค์ความรู้

หัวข้อเรื่อง	ผู้วิจัย
1. การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาแว มะแส
2. องค์ความรู้ทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประสพโชค มั่งสวัสดิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรรัตน์ อภินันท์มหกุล
3. การพัฒนาองค์ความรู้ด้านการพัฒนาองค์กร	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ กุสุมาวลี

หัวข้อเรื่อง	ผู้วิจัย
4. การบริหารการพัฒนา : ทฤษฎีและแนวคิดในช่วงเปลี่ยนผ่าน	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ ภัทรนรากุล
5. ตัวแบบการพัฒนาคนบนฐานของความแตกต่างเพื่อความสมดุลและยั่งยืน	รองศาสตราจารย์ ดร.จิรประภา อัครบวร
6. การพัฒนาตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืน	รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต หล่อจิระชุมณฑ์กุล รองศาสตราจารย์ ดร.จิราวัลย์ จิตรถเวช
7. การสื่อสารกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาที่มีชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อน	รองศาสตราจารย์ ดร.จุฑาพรรณ ผดุงชีวิต
8. Development of Corporate Employee: Learning Model that Enhances Desirable Values following the King's Footprints	รองศาสตราจารย์ ดร.มณีวรรณ ฉัตรอุทัย

นโยบายสาธารณะ(ระยะที่ 1)

หัวข้อเรื่อง	ผู้วิจัย
1. การพัฒนาตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืน	รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต หล่อจิระชุมณฑ์กุล รองศาสตราจารย์ ดร.จิราวัลย์ จิตรถเวช
2. โครงการนำร่อง: การศึกษาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาที่มีชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อน : กรณีศึกษาโครงการปิดทองหลังพระจังหวัดน่าน	รองศาสตราจารย์ ดร.จุฑาพรรณ ผดุงชีวิต
3. บ้านแสงวิมาน : ตัวแบบของชุมชนมุสลิมที่พัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาแว มะแส
4. ทูทางสังคมกับการพัฒนา: มโนทัศน์และการวัด	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรรัตน์ อภินันท์มกุล
5. เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อทฤษฎีการพัฒนาที่ยั่งยืน	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประสพโชค มั่งสวัสดิ์
6. ความเหลื่อมล้ำกับการพัฒนาที่ยั่งยืน	ดร.นิรมล อริยาภาภมล
7. เศรษฐกิจพอเพียงกับการปฏิรูปเศรษฐกิจ	ศาสตราจารย์ ดร. ญัฐพงศ์ ทองภักดี
8. เศรษฐกิจพอเพียงกับการปฏิรูปธุรกิจ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฝนดา จันทร์สม

นโยบายสาธารณะ (ระยะที่ 2)

หัวข้อเรื่อง	ผู้วิจัย
1. ฐานข้อมูลและการพัฒนาตัวชี้วัดในการพัฒนา	รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต หล่อจิระชุมณฑ์กุล รองศาสตราจารย์ ดร.จิราวัลย์ จิตรถเวช
2. การพัฒนาทูทางสังคม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรรัตน์ อภินันท์มกุล

หัวข้อเรื่อง	ผู้วิจัย
3. การพัฒนาชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาแว มะแส
4. การสื่อสารกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาและการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน	รองศาสตราจารย์ ดร.จุฑาพรรธน์ ผดุงชีวิต
5. ความพอเพียงของเศรษฐกิจไทย 15 ปี หลังวิกฤติ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประสพโชค มั่งสวัสดิ์ ดร.นิรมล อริยาภาภมล

3. ความรู้และการขับเคลื่อน

การศึกษาของศูนย์ฯชี้ให้เห็นว่า ปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นทางเลือกในการพัฒนาที่ จะสร้างความสมดุลและยั่งยืนได้ โดยมองการพัฒนาเป็นองค์รวม เป็นภูมิปัญญาที่เหมาะสมกับสังคมไทย เนื้อหาของปรัชญา นี้มาจากการถกเถียงพระบรมราโชวาทอันมีพื้นฐานจากพระราช กรณียกิจและการดำเนิน งาน โครงการหลวง ที่พระองค์ท่านได้ทรงพัฒนาในภูมิสังคมต่างๆทั่วประเทศ จึงเป็นประสบการณ์ที่แท้จริงของประชาชนส่วนใหญ่ การพัฒนาให้ความสำคัญที่มุ่งไปสู่คน พัฒนาความเป็นอยู่ของปัจเจกชนในครอบครัว และชุมชน มิใช่เป็นการมองเฉพาะในระดับมหภาค ส่งเสริมให้คนสามารถกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง เน้นการเป็นตัวของตัวเอง และความพออยู่พอกินของคนส่วนใหญ่

นอกจากนี้ยังมีพื้นฐานทางพุทธศาสตร์ที่คนไทยคุ้นเคย ปรัชญายังมีหลักทางสายกลาง มีการพัฒนาเป็นขั้นตอน ไม่สุดโต่ง เป็นตามหลักมัชฌิมาปฏิปทาของพุทธศาสนาที่เป็นที่ยอมรับของประชาชนโดยทั่วไป ปรัชญายังให้หลักการพัฒนาที่เน้นองค์รวมโดยมุ่งความสุขของบุคคล ทั้งด้านวัตถุ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม จึงช่วยให้มีกรอบที่กว้างกว่าในอดีตที่มักจะมองภาพโดยแยกส่วน ปรัชญาไม่ปฏิเสธกระแสโลกาภิวัตน์ แต่ชี้ว่าให้มีความรู้เท่าทัน ให้มีความสามารถที่จะรับความผันผวนของการเปลี่ยนแปลงได้ จึงเป็นปรัชญาที่ไม่คับแคบ

การใช้หลักสามห่วง สองเงื่อนไขช่วยให้การนำไปใช้ มีความชัดเจน ตรงตามแนวพระราชทานมากขึ้น โดยทั่วไปเมื่อพูดถึงความพอเพียงคนทั่วไปมักจะนึกถึงความพอประมาณ หรือไม่มากไป แต่ตามปรัชญานี้ ความพอเพียงจะประกอบด้วยสามด้าน คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล และการมีภูมิคุ้มกัน เพราะการพัฒนาที่ยั่งยืนพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงได้ ต้องมีทั้งสามองค์ประกอบซึ่งมีความเกี่ยวพันกัน เช่น ถ้าต้องการจะมีความพอประมาณ แต่ขาดความมีเหตุมีผล ไม่คำนึงถึงระยะยาว ในอนาคตก็อาจไม่มีความพอประมาณได้ หรือถึงมีการวางแผนมองระยะยาว แต่ไม่มีการเตรียมรับการเปลี่ยนแปลงในทางที่ไม่ ดี ขาดภูมิคุ้มกันความเสี่ยง ก็อาจจะมีความผันผวนมากไม่พอเพียง เกิดผลกระทบในด้านลบได้ ความพอเพียงที่สมบูรณ์จึงต้องคำนึงถึงทั้งสามด้าน รวมทั้งเงื่อนไขความรู้และคุณธรรม ความพอเพียงตามปรัชญาจึงมีความครอบคลุมมากกว่าความเข้าใจตามศัพท์

ทั้งนี้หากจะประยุกต์ใช้ปรัชญา ตามหลักการนี้คือ การตัดสินใจที่เหมาะสม โดยใช้หลักสามห่วง สองเงื่อนไข จุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน ลดความผันผวนทำให้เห็นได้ว่าการประยุกต์ใช้ปรัชญาทำได้ในทุกระดับ เพราะคนเรามีหลาย ฐานะ เราจึงสามารถใช้หลักปรัชญาในการตัดสินใจ ได้ทั้งของตัวเองและครอบครัว หากอยู่ในฐานะที่เป็นการบริหารพัฒนา ชุมชน องค์ กรไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชน ก็ใช้หลัก

ปรัชญาในการตัดสินใจได้ ซึ่งก็คือการใช้ในระดับที่กว้างกว่าระดับตนเองและครอบครัว หากอยู่ในฐานะที่จะเป็นผู้กำหนดนโยบายหรือมาตรการระดับชาติก็สามารถใช้เป็นหลักได้เช่นกัน

ปรัชญาพอเพียงกับการบริหารการพัฒนา²

การศึกษาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับพัฒนาบริหารศาสตร์ ทำให้เห็นองค์ความรู้และการประยุกต์ปรัชญาที่สำคัญ คือ

ก) ปรัชญาเป็นองค์ความรู้ร่วมสมัย

องค์ความรู้การบริหารสมัยใหม่จะมีความสอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าองค์ความรู้ด้านการบริหารแบบดั้งเดิม การบริหารแบบดั้งเดิมอยู่ในสภาพแวดล้อมที่การเปลี่ยนแปลงมีไม่รวดเร็ว นัก มักจะมุ่งเน้นการบริหารเฉพาะด้าน ส่วนนักบริหารสมัยใหม่จะต้องเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ทั้งจากการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี กระแสโลกาภิวัตน์ วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระทบทั้งต่อองค์กร การให้บริการของภาครัฐ การพัฒนาธุรกิจ การกำหนดนโยบายการพัฒนา การบริหารชุมชนและทรัพยากรองค์ความรู้ พัฒนบริหารศาสตร์สมัยใหม่จึงต้องบริหารเพื่อให้มีการปรับตัวได้อย่างดี มองการพัฒนาในระยะยาวขึ้น รวมทั้งเห็นความเชื่อมโยงของปัจจัยต่างๆที่ชัดเจนขึ้น

ดังนั้นการบริหารการพัฒนาสมัยใหม่จะมีวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ที่มองภาพการพัฒนาที่เป็นองค์รวม มองภาพกว้างขึ้น ปรัชญาที่ให้แนวทางถึงมิติต่างๆที่การบริหารต้องพิจารณา เช่น วัตถุประสงค์ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม เทคโนโลยีปรัชญาทำให้การบริหารมองในแง่จิตวิญญาณมากขึ้นปรัชญาเน้นองค์ความรู้ด้วยการจะทำการพัฒนาได้ต้องมีพื้นฐานที่สำคัญของความรู้และคุณธรรม

การบริหารการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน หรือ องค์กรลักษณะต่างๆตามแนวปรัชญา จะมีจุดร่วมกันที่เด่นชัดอีกประการหนึ่งคือ ความสำคัญของคน เพราะ เป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนาคือการทำให้คนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และคนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ทำให้การพัฒนาเป็นไปได้ เพราะเป็นผู้ใช้ทรัพยากรอื่นๆในการพัฒนา การบริหารจึงให้ความสำคัญของคนทั้งสองด้าน เช่น ในด้านบริหารภายในขององค์กรธุรกิจชั้นนำ จะให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์ก่อนเสมอ โดยมุ่งเน้นการสร้างสติปัญญาความซื่อสัตย์สุจริต ขยันอดทน ซึ่งกระทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างให้เกิดสังคมองค์ความรู้ ทั้งยังต้องให้ความเคารพกับบุคคลในองค์กรให้มีความสำคัญเท่าเทียมกัน รวมทั้ง ธุรกิจต้องให้ความสำคัญของผู้บริโภคและประชาชนทั่วไปเพื่อภาพลักษณ์ของธุรกิจและการยอมรับของสังคม ทฤษฎีการบริหารองค์กรสมัยใหม่ก็ถือว่าคนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการจัดการองค์กร

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมกับองค์ความรู้ การบริหาร สมัยใหม่ มีส่วนสนับสนุน และขยายความรู้ เพราะกรอบความคิดและเป้าหมายตรงกันโดยปรัชญาเน้นความเป็นพลวัต ยอมรับ การเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะกระแสโลกาภิวัตน์โดยรู้เท่าทัน หลีกเลี่ยงการเกิดวิกฤติ เพื่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนและสมดุลค้ำึงถึงผลระยะยาว ให้เห็นความสำคัญของคนที่เป็นศูนย์กลางของการ

ข) ปรัชญาชี้นำการพัฒนาที่มีความสมดุลยั่งยืน

² เนื้อหาบางส่วนมาจาก ธรรมนูญฯ ทอภักดี(2550 ข)

จุดมุ่งหมายของปรัชญาคือการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนดังกล่าวก่อนแล้ว การศึกษาการบริหารการพัฒนา กับปรัชญาแสดงว่า การประยุกต์ปรัชญาเพื่อการบริหารการพัฒนาในโลกแห่งความเป็นจริงทำได้ และทำให้เกิดความยั่งยืนจริง ทั้งด้านการบริหารธุรกิจ บริหารองค์กร นโยบายสาธารณะ การบริหารทรัพยากร บริหารบุคคล

ทั้งนี้การค้นพบดังกล่าวเป็นสิ่งที่คาดหวังได้ เพราะ ความพอเพียงของปรัชญาเป็นทั้งวิ ธีการ(mean) และจุดหมายปลายทาง (end) คือ ความสมดุล ยั่งยืน เมื่อผู้ใดเลือกที่จะดำเนินวิธีการทางปรัชญาก็จะนำไปสู่ เป้าหมายการพัฒนาที่ต้องการได้ตามแต่กรณี³ หากใครต้องการดำเนินชีวิต หรือบริหารอย่างชอบความเสี่ ยง ที่ เรียกว่า โลกโบนหรือไม่ให้ความสำคัญกับความสมดุล แนวทางนี้ของปรัชญาก็คงไม่ใช่

ค) การประยุกต์เพื่อการบริหารการพัฒนา คือ เน้นคนให้พอเพียง สร้างวิสัยทัศน์และการจัดการตาม สามห้วงสองเงื่อนไข

มักจะมีคำถามว่าหากจะประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะอย่างไร จากการศึกษาใน การพัฒนาชี้ว่า กระบวนการควรเป็นดังต่อไปนี้

การจัดการให้คนมีความพอเพียง

การบริหารการพัฒนาสมัยใหม่ เน้นที่การพัฒนาคน หลักของปรัชญาสามารถเป็นแนวทางการชี้ นำ พฤติกรรมของคนที่เหมาะสมได้ดั่งนั้น จุดสำคัญของการประยุกต์ไม่ว่าเป็นการบริหารระดับใดในระดับคือทำให้ คนมีความพอเพียง โดยใช้หลักของปรัชญาเป็นแนวทาง ลักษณะที่สำคัญคือ มีความพอ ประมาณ มีรายรับ สมดุลกับรายจ่าย มีการออม มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกันจากการมีเงินออม ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความรู้คู่คุณธรรม คือ มีความรอบรู้ในการใช้ชีวิตและการงาน ประกอบอาชีพที่สุจริต ด้วยความขยันหมั่นเพียร ใช้สติปัญญาใน การตัดสินใจต่างๆ เพื่อให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง

ในการบริหารองค์กรภาครัฐและเอกชน ก็ต้องพยายามให้พนักงานมีลักษณะเช่นนี้ ในการบริหาร ชุมชนก็ต้องสร้างชุมชนที่ทำให้สมาชิก กของชุมชนมีลักษณะเช่นนี้ ในการวางนโยบายพัฒนาระดับชาติก็ต้องมี มาตรการที่ทำให้คนมีพฤติกรรมเช่นนี้

เป็นที่น่าสังเกตว่า การบริโภคนิยมจะเป็นลักษณะที่ขัดแย้งกับความพอเพียงสูงมาก เพราะแสดงถึง การขาดความเหตุผลในการใช้จ่าย บริโภคแบบสุดโต่ง มีแนว โน้มที่จะมีความโลภ เพิ่มความเสี่ยงอาจมี พฤติกรรมที่ขาดคุณธรรมเพื่อให้ได้จ่ายตามที่ต้องการ

การนำปรัชญาสร้างวิสัยทัศน์

ในการบริหารผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องมีวิสัยทัศน์มองภาพของการพัฒนาตรงกัน ปรัชญาสามารถช่วยให้ ทิศทางการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกันได้ โดยผู้บริหารที่จะใช้หลักของปรัชญาในการดำเนินการพัฒนา กำหนดให้กรอบของปรัชญาเป็นวิสัยทัศน์ของการพัฒนา จะเป็นการสื่อสารให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาค ส่วนได้ง่าย

³AnandPanyarachunชี้ให้เห็นประเด็นนี้ในบทความ International Herald Tribune May 26, 2006 ว่า “The king’s philosophy of ‘sufficiency economy’ offers....a more balanced, holistic and sustainable path of development and an alternative to the clearly unsustainable road the world is currently traveling down.”

ขึ้น เข้าใจถึงความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอนไม่ก้าวกระโดด ยึดทางสายกลาง โดยมีความเป็นพลวัต(dynamics) คือการปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลง ที่คำนึงถึงความเสี่ยง รวมทั้งเห็นความสัมพันธ์ของส่วนต่างๆของสังคม ไม่ว่าจะเป็นด้านวัตถุ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม ปรัชญา ก็จะเป็นเหมือนเสาเข็มของการบริหาร

การบริหารจัดการตามสามห่วงสองเงื่อนไข

หลักของปรัชญาสามารถใช้ในการบริหารจัดการทุกกรณีโดยอาจมีจุดเน้นต่างกันบ้าง โดยในการบริหารใช้หลักสามห่วงสองเงื่อนไข ในการตัดสินใจโดยพิจารณาตามองค์ประกอบแต่ละด้านของปรัชญา

ในด้านความพอประมาณ จะต้องพิจารณาว่าเป้าหมายของการบริหารมีความเหมาะสมหรือไม่ มีความสุดโต่งหรือไม่ เป็นไปตามหลักทางสายกลางหรือไม่ หากตั้งเป้าหมายสูงเกินไปก็อาจจะมีต้นทุนที่สูงเกินไปและอาจไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ หากตั้งเป้าหมายต่ำเกินไปจะทำให้ผลที่ได้ก็น้อยเกินไป อาจทำให้ศักยภาพการพัฒนาในระยะยาวไม่ยั่งยืนได้ นอกจากนั้นจะต้องพิจารณาว่า มีความคุ้มค่าหรือไม่ การบริหารงานที่ สุดโต่งต้องการผลงานที่มากและเร็ว มักจะมีต้นทุนสูง ถึงจะบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาผลตอบแทนที่ได้รับก็จะขาดความคุ้มค่าได้

การคำนึงถึงความพอประมาณทำให้มีความสมดุลทั้งระยะสั้นและระยะยาว เช่น ในทางธุรกิจก็จะไม่ก่อหนี้เกินตัว ในการบริหารภาครัฐก็จะคำนึงถึงทรัพยากรที่จำกัด รวมถึงความสมดุลของนโยบายทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม การใช้ทุนในด้านต่างๆที่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นทุนทางกายภาพ ทุนมนุษย์ ทุนธรรมชาติและทุนทางสังคม นอกจากนี้ควรพิจารณาถึงความสามารถในการพึ่งตนเองว่าทำให้มีมากขึ้นหรือน้อยลงอย่างไรด้วย

ในด้านความมีเหตุมีผล การบริหารจะมีความพอเพียงเมื่อการศึกษาการวางแผนอย่างรอบคอบเพียงใด รู้ว่าผลกระทบในระยะสั้นและระยะยาวเป็นอย่างไร สามารถบรรลุผลได้หรือไม่ ยั่งยืนหรือไม่ พิจารณาถึงเป้าหมายและการดำเนินงานผลกระทบต่อคนกลุ่มไหน

ส่วนประเด็นด้านการมีภูมิคุ้มกัน คือ การพิจารณาว่ามีความเสี่ยงใดบ้างที่ทำให้การพัฒนาไม่บรรลุผลตามที่ตั้งไว้ได้ มีการเตรียมที่จะรับความเสี่ยงหรือไม่ ซึ่งในแต่ละกรณีจะต่างกัน ในทางธุรกิจเป็นการจัดการเชิงกลยุทธ์ให้ความสำคัญกับการจำลองสถานการณ์ทั้งที่แย่ที่สุดและดีที่สุดของสิ่งแวดล้อมของตัวแปรธุรกิจที่สำคัญ เพื่อสร้างให้เกิดประสิทธิภาพและผลิตภาพขององค์กรผ่านกา วางแผนในเชิงกลยุทธ์ที่วางแผนทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว และการเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลง

นอกจากนี้การจะมีความพอเพียงได้จะต้องมีเงื่อนไข ความรู้และคุณธรรม เช่น ในด้านความรู้การบริหารธุรกิจและองค์กร ต้องให้พัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆเพื่อพัฒนาหน่วย ะงาน พัฒนาความรู้ของพนักงาน รู้ถึงความต้องการของลูกค้า และมีระบบการจัดการความรู้ที่ดีในด้านเงื่อนไขคุณธรรม หากประชาชนยึดมั่นในหลักคุณธรรม เช่น มีความซื่อสัตย์ คิดเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และแบ่งปันกัน ก็จะเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างสังคมที่พอเพียงหรือ การบริหารองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ต้องมีคุณธรรมต่อสังคมรอบข้าง จะทำให้ได้รับการยอมรับและอยู่ร่วมกับภาคส่วนของสังคมได้ดี และต้องมีความเป็นธรรมมีการอภิบาลที่ดีในองค์กร ทำให้คนในองค์กรมีความสามัคคีมีความพากเพียร ทำให้องค์กรดำเนินงานตามพันธกิจได้สำเร็จและมีประสิทธิภาพ

ง) การวางแผนและวิเคราะห์โครงการคือ เครื่องมือหลักในการบริหารเพื่อสร้างความพอเพียง และการมีภูมิคุ้มกันของการพัฒนาคือ การบริหารความเสี่ยง

เครื่องมือหลักในการสร้างความพอประมาณและมีเหตุมีผลในการบริหาร คือ การวางแผนและการวิเคราะห์โครงการ การมีแผนของการบริหารการพัฒนา ทำให้มีการพิจารณาเหตุผลความจำเป็นและความเหมาะสมของมาตรการหรือกิจกรรมต่างๆ ทำให้มีการกำหนดแนวทางหรือยุทธศาสตร์ในการดำเนินโครงการ เพื่อให้การปฏิบัติการให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ การวางแผนต้องมีการพิจารณาผลกระทบทั้งระยะสั้นและระยะยาว จึงเป็นการมองไปข้างหน้าเห็น ภาพการดำเนินโครงการทั้งหมดตั้งแต่ต้นจนจบ ทั้งนี้การวางแผนก็ต้องเป็นไปตามกรอบของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ พิจารณาความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล การมีภูมิคุ้มกัน

การวิเคราะห์โครงการเป็นเครื่องมือสำคัญ ที่จะทำให้เห็นความคุ้มค่าของมาตรการหรือโครงการ สาธารณะ หลักเลี่ยงการสุดโต่งมากไปหรือน้อยไปการวิเคราะห์โครงการ คือ การคำนวณผลตอบแทนสุทธิของการลงทุน เป็นการเปรียบเทียบผลประโยชน์ กับต้นทุนของโครงการ ตลอดระยะเวลาของการดำเนินโครงการ ดังนั้น จึงเป็นพิจารณาระยะยาวตามหลักของปรัชญา โดยหากโครงการมีผลประโยชน์มากกว่าต้นทุน ก็จะเป็นโครงการที่มีความคุ้มค่าที่จะดำเนินการ หากผลตอบแทนสุทธิเป็นลบก็ไม่ควรจะทำโครงการหากมีทรัพยากรจำกัด มาตรการหรือโครงการที่มีผลตอบแทนสุทธิสูง ก็จะได้ลำดับความสำคัญมากกว่ามาตรการที่มีผลตอบแทนสุทธิต่ำ

ในการวิเคราะห์โครงการตามหลักของปรัชญา จะต้องมีการวิเคราะห์ทั้งทางการเงิน และทาง เศรษฐศาสตร์ ซึ่งเป็นการดูความคุ้มค่าทุนต่อสังคม ซึ่งจะรวมผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือต้นทุนต่อสังคมอื่นๆ ด้วย นอกจากนี้ยังควรทำการวิเคราะห์ความเสี่ยงและผลตอบแทนต่อกลุ่มคนต่างๆ ด้วย

การวางแผนและการวิเคราะห์โครงการเป็นเครื่องมือทางการบริหารที่ใช้กันทั่วไปโดยมักจะไม่เห็นความเกี่ยวข้องกับปรัชญานี้ จึงไม่เห็นความสำคัญและอาจละเลยไป เช่นโครงการใหญ่ๆในภาครัฐ หลายโครงการก็ขาดการวางแผนและวิเคราะห์โครงการที่เหมาะสม เมื่อเข้าใจว่าเป็นเครื่องมือหลักก็จะทำให้ต้องให้ความสำคัญละเลยไม่ได้ และทำให้การใช้วิเคราะห์องค์ประกอบของความพอเพียงที่ครบถ้วน

ส่วนการสร้างภูมิคุ้มกันในการบริหารการพัฒนา เครื่องมือสำคัญคือ แผนการบริหารความเสี่ยง โดยมีการระบุความเสี่ยง การประเมินความเสี่ยง (ทั้งความเป็นไปได้และผลกระทบ) การวางกลยุทธ์เพื่อจัดการความเสี่ยง (การหลีกเลี่ยง การควบคุมความสูญเสีย การรับความเสี่ยง หรือการถ่ายโอนความเสี่ยง) และการติดตามและประเมินผล โดยจะเป็นไปตามแต่กรณี ความเสี่ยงของการบริหารภาครัฐ ก็จะแตกต่างจากภาคเอกชน

สรุปได้ว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นความรู้พัฒนาบริหาร ารศาสตร์ร่วมสมัย และยังขยายความรู้ โดยให้แนวทางและจุดเน้นในการพัฒนาที่เป็นองค์รวม ให้ความสำคัญทั้งวัตถุ จิตปัญญา วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี พัฒนาโดยให้คนมีความสำคัญสูงสุดและเสนอกรอบการดำรงชีวิตและลักษณะของคนที่เหมาะสม เน้นความเข้าใจและรู้เท่าทันในความเป็น พลวัตของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งทำให้การพัฒนา มีความสมดุลและยั่งยืน

กรณีศึกษาบริหารในด้านต่างๆชี้ว่าการประยุกต์ใช้ปรัชญาทำได้จริงไม่ว่าในระดับใด และนำไปสู่ความยั่งยืนในการพัฒนา โดยหลักการสำคัญในการประยุกต์คือ การมีวิสัยทัศน์การบริหารตามปรัชญา ที่จะไม่ทำอะไรที่สุดโต่ง มีความรอบรู้รอบคอบ และคำนึงถึงความเสี่ยง มีการบริหารจัดการตามหลักสามห่วงสองเงื่อนไข โดยเครื่องมือสำคัญคือ การวางแผน การวิเคราะห์ โครงการและการบริหารความเสี่ยง

ทั้งนี้สังคมไทยยังต้องทำอะไรหลายอย่างเพื่อสร้างความพอเพียง โดยรัฐบาลต้องมีบทบาทในการสร้างสถาบันสนับสนุนความพอเพียงในสังคม เช่น การมีฐานข้อมูลและระบบคลังข้อมูลเพื่อ วิเคราะห์ความพอเพียง การพัฒนาการศึกษาสร้างคนที่พอเพียง การพัฒนาธรรมาภิบาลและบรรษัทภิบาล และ สร้างภูมิคุ้มกันในสังคม

4. ทิศทางการขับเคลื่อน

การศึกษาที่ผ่านมา ของศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง แสดงความเข้ากับยุคสมัยในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ใช้ในการบริหาร การศึกษา อื่นๆ เช่น อภิชาติ พันธเสน (2555) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2555) Grossman, Nicholas and others (2012) King Prajadhikok (2011) United Nations Development Programme (2007) ก็ชี้ให้เห็นว่ามีการประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นเรื่องน่ายินดี

แต่การขับเคลื่อนยังจะต้องทำต่อไป เพราะยังกล่าวไม่ได้ว่าสังคมไทยมีความพอเพียงที่จะทำให้การพัฒนาที่มีความสมดุลและยั่งยืน ดังที่สรุ ปในการการศึกษาของ ประสพโชค มั่งสวัสดิ์ และ นิรมลอรียาภาภมล (2555) และ วิชิต หล่อจิระชุนท์กุล และ จิราวัลย์ จิตรถเวช (2555) ว่าตัวชี้วัดต่างแสดงว่ามีความเสี่ยงที่จะนำการพัฒนาที่ไม่สมดุลยั่งยืนได้ การสำรวจของ อติศรี อิศรางกูร ณ อยุธยา และ ณดา จันทร์สม (2555) ชี้ว่าแม้กลุ่มตัวอย่างที่ทำการสำรวจ จะรับรู้เรื่องของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แต่ความเข้าใจยังไม่ครอบคลุม โดยเฉพาะเงื่อนไขคุณธรรมและความรู้ของความพอเพียง รวมทั้งยังมีข้อจำกัดในการนำไปประยุกต์

เมื่อพิจารณาว่าการขับเคลื่อน คือการทำให้ทุกภาคส่วนมีองค์ความคิดของความพอเพียงตามปรัชญา (Sufficiency Mind Set) เพื่อรับกับการเปลี่ยนแปลงอย่างสมดุลและยั่งยืน การขับเคลื่อนให้มีกว้างขวางครอบคลุมรอบด้านก็ยังคงมีความจำเป็น การ ศึกษาถึงการประยุกต์ในแต่ละกรณี แต่ละสถานการณ์และการใช้เครื่องมือขับเคลื่อนที่เหมาะสมก็ยังคงน่าจะเป็นประโยชน์อยู่มาก

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2555) เสนอว่า การขับเคลื่อนปรัชญานี้ควรให้ความสำคัญในประเด็นหลักอย่างน้อย 4 ประการคือ ประการแรก การขับเคลื่อนด้านการศึกษาเพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนาคน ประการที่สอง การขยายผลในกลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่มหลัก คือ กลุ่มเด็กและเยาวชน กลุ่มชุมชนและประชาสังคม กลุ่มภาคธุรกิจ ประการที่สาม การเผยแพร่สู่ต่างประเทศ ประการสุดท้าย คือการเปิดเวทีสาธารณะในทุกกระ ดับเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่อยอดความรู้ไปสู่การปฏิบัติ

นอกจากนี้ หากพิจารณาว่า สถานะแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การใช้ ศึกษาการประยุกต์ ปรัชญาเพื่อการเปลี่ยนแปลงจึง ต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การบริหารการพัฒนาเหมาะสมกับสถานะที่เปลี่ยนแปลงไป

หากพิจารณาว่า การขับเคลื่อนในภาคชุมชนและชนบทมีอยู่ หลากหลาย ตัวอย่างเช่น ศูนย์พัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงที่ จะมีอยู่ในชนบท มีอยู่เป็นจำนวนมาก มีหน่วยงานที่ดำเนินการอย่างชัดเจน การศึกษาระดับพื้นฐานก็มีการบรรจุเรื่องของปรัชญาในหลักสูตร แล้ว การดำเนินการของสถาบันการศึกษาระดับสูงที่จะเสริมการขับเคลื่อน เช่นสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์จึงจะเน้นที่การสร้างองค์ความรู้ ในประเด็นเครื่องมือการขับเคลื่อนที่เหมาะสมทำให้คนมีองค์ความคิดแบบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การเน้นการขับเคลื่อนการบริหารการพัฒนาในภาครัฐและภาคการเมืองที่ยังมีแรงขับเคลื่อนต่ำ ทั้งยังมีความเสี่ยงที่มีที่จะ

ทำนโยบายในลักษณะประชานิยมที่ไม่รอบคอบที่เป็นความเสี่ยงต่อความพอเพียง การสัมมนา “ทศวรรษต่อไปของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ” เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2555 ซึ่งสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยเป็นหน่วยงานหลักในการจัด มีการอภิปรายชี้ให้เห็น เช่นกันว่า ในขณะที่หลายภาคส่วน ในสังคมเช่น เกษตรองค์กรประชาชน ภาคธุรกิจ มีความสนใจในการขับเคลื่อนปรัชญา แต่ภาคการเมืองและภาคราชการยังมีความสนใจน้อยในการประยุกต์ใช้ในการบริหารภาคของตัวเอง การขับเคลื่อนในภาคส่วนนี้จึงน่าจะเป็นประโยชน์สูงในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

เอกสารอ้างอิง

ณัฐพงษ์ ทองภักดี (2550 ก) *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : ความเป็นมาและความหมาย* วารสาร-
พัฒนบริหารศาสตร์ ปีที่ 47 ฉบับที่ 1

ณัฐพงษ์ ทองภักดี (2550 ข) *การบริหารการพัฒนา : บูรณาการตามกรอบปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียง* ใน *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารการพัฒนา*

ประสพโชค มั่งสวัสดิ์ และ นิรมลอรียาภาภมล (2555) *เศรษฐกิจไทย 15 ปี หลังวิกฤติ : พอเพียง
หรือยัง* เอกสารประกอบการสัมมนา 15 ปี จากวิกฤตเศรษฐกิจ : เศรษฐกิจพอเพียงกับความยั่งยืนของ
สังคมไทยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 20 กันยายน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่ง ชาติ (2555) *จากปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงสู่การปฏิบัติกว่า 1 ทศวรรษ* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ

วิจิต หล่อจิระสุนท์กุล และ จิราวัลย์ จิตรถเวช (2555) *ฐานข้อมูลและการพัฒนาตัวชี้วัดในการพัฒนา
ที่สมดุลและยั่งยืน* เอกสารประกอบการสัมมนา 15 ปี จากวิกฤตเศรษฐกิจ: เศรษฐกิจพอเพียงกับความยั่งยืน
ของสังคมไทยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 20 กันยายน

อดิษฐ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา และ ณดา จันทร์สม (2555) *15ปีหลังวิกฤติ : การรับรู้ปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง* เอกสารประกอบการสัมมนา 15 ปี จากวิกฤตเศรษฐกิจ: เศรษฐกิจพอเพียงกับความยั่งยืน
ของสังคมไทยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 20 กันยายน

อภิชัย พันธเสน บรรณาธิการ(2555) *เหลียวหลังเพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในทศวรรษ
หน้า (2556-2565)* กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

Grossman, Nicholas and others (2012) *More from Less in King Bhumibol Adulyadej :
A Life's Work: Thailand's Monarchy in Perspective* Bangkok: Editions Didier Millet.

King Prajadhipok (2011) *The Meaning of Sufficiency Economy: International
Conference*. Bangkok: King Prajadhipok.

United Nations Development Programme (2007) *Thailand Human Development
Report 2007: Sufficiency Economy and Human Development* Bangkok: UNDP.